

Kasvava aikuinen –TV-kurssiin liittyvä
oppimistehtävä

Aikuiskasvatustieteen perusopinnot

HY Avoin/Espoon työväenopisto

Kevät 2005

18.01.2005

Pertti Huhtanen

1 OMAN OPPIMISENSA OHJAAJA

1.1 Ohjelman keskeinen sanoma

Itseohjautuvuus oli hallitseva teema 1990-luvun aikuiskoulutuksen teoriassa ja käytäntöjen ratkaistaessa. Kriisit pysäyttävät ihmisen refleктоimaan omaa tapaansa nähdä maailmaa ja lisäävät uskallusta katsoa uudesta perspektiivistä, mitä elämässä voisikin muuttaa ja tehdä. Itseohjautuvuus voidaan nähdä sisäisenä yrittäjyytenä, joka tarkoittaa suunnittelua, vastuunottoa, riskejä ja kokeiluja.

Valmentajan tiedonjakaja-rooli ei johda itseohjautuvaan oppimiseen. Ohjaajan rooli auttaa yhdessä oppimiseen. Dialogi ja yhteisöllisyys auttaa torjumaan vieraantumista. Minä itse olen olemassa suhteessa muihin. Sosiaalisen yhteyden aste erottelee eri oppimistyyliä. Merkittävässä oppimiskokemuksissa on usein toisia ihmisiä mukana. Tietoiseksi tekeminen – dialogi – toiminta.

Maailman nopea ja ennalta arvaamaton muuttuminen edellyttää itseohjautuvuutta, mikä taas kenties auttaa olemaan lähtemättä mukaan kaikkiin muutoksiin ja luomaan itse muutosta. Minkään tilanteen edessä ei tarvitse antautua.

1.2 Mikä aikuiskasvatuksessa ja aikuisten oppimisessä on ongelmallista

Aiemmat kokemukset saattavat aiheuttaa vääristymiä:

- psyykkisiä vääristymiä ("en opi matematiikkaa", "en opi laulamaan")
- sosiaalisia vääristymiä ("olen liian vanha")
- episteemisiä vääristymiä ("jossain on ainoa oikea vastaus ja totuus").

1.3 Mitä opin aikuisten oppimisestä; mitä muuta opin

Aikuisoppimistieteen näkökulma onkin yllättäen elämänhallintaa tukeva näkökulma. Myös yhdensuuntaisuus johtajuusoppien kanssa yllätti. Oppijan itseohjautuvuuden ja ohjaajan ohjaustavan yhdistävä malli (Grow, 1991)

2 VASTAVUOROISUUS OPPIMISESSA

2.1 Ohjelman keskeinen sanoma

Oppiminen vaatii dialogia, vastavuoroisuutta. Täytyy ottaa selvää, mitä toinen haluaa mutta kuitenkin itsekunnioitus säilyttäen. Ei oikeita vastauksia, mutta tärkeät kysymykset on saatava esiin. Oppijaa on rohkaistava avautumaan ja kysymään. Osallistettava. Tavoitteet esille keskustellen, ideoita kirjataan eikä tyrmätä. Kokemuksellinen oppiminen. Ryhmä kannustaa. Oppija on vastuussa omasta ja muiden oppimisesta. Tehtävän on oltava mielekäs, jolloin sitoudutaan. Oppija on riippuvainen toisista. Oppija hakee mentorin. Maailmasuhde avautuu. Kumpikin on tärkeä ihminen, pyritään molempien yhteiseen tulokseen. Oppija nähdään mahdollisuutena.

2.2 Mikä aikuiskasvatuksessa ja aikuisten oppimisessa on ongelmallista

Oppija tuo ryhmään omat aiemmat kokemuksensa ja nykyisen elämäntilanteensa ja se vaikuttaa ryhmän toimintaan. Ennakkokäsitykset ja alun nopea luokitus pitää päivittää, jottei synny viestinnän esteitä. Avoimen ja rehellisen palautteen antaminen puuttumatta oppijan henkilöön voi olla vaikeaa. Odotukset ja aiemmat kokemukset saattavat jäädä selvittämättä. Ryhmän kaikkia jäseniä voi olla vaikea saada avautumaan.

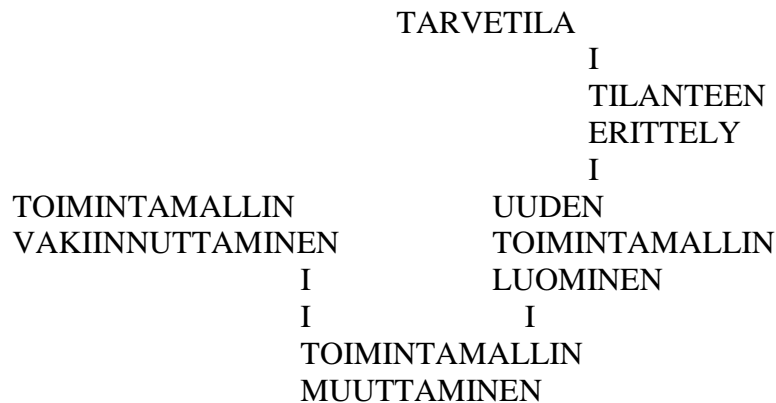
2.3 Mitä opin aikuisten oppimisesta; mitä muuta opin

Dialogin merkitys.

3 OPPIIKO ORGANISAATIO

3.1 Ohjelman keskeinen sanoma

Ohjelman keskeinen sanoma on, että toimintakulttuuria on usein muutettava, jotta päästäisiin ”oppivaan organisaatioon”. Tässä esitellään konseptina ”ekspansiivinen oppimisen kehä”:

Organisaatio kokee toimintansa takkuavan, on huoli, tuska, pelko ja ärtymys. Tarvetila määritellään, luodaan visio siitä, millainen toimintamalli halutaan vaikka vuonna 2010. Tilanne (työvälineet – työtapa – tekijä) eritellään virittämällä ”peili” videoimalla ja henkilökunnan keskusteluilla. Muutosvastarinta, terve kritiikki ja reflektointi auttaa ongelmat näkyviksi. Tunteet voivat olla rajuja. Vastavoimaksi myönteinen tunne, kun henkilökunta itse kehittää ja löytää uuden toimintamallin. Neuvotteleva, asiakaskeskeinen (työn kohde keskiössä) solmutyöskentely auttaa yhteisen tiedon jakamisessa ja toisen työn tuntemisessa -> asiakkaan turvallisuus lisääntyy. Uudet käsitteet määritellään, mikä johtaa uuteen toimintaan.

3.2 Mikä aikuiskasvatuksessa ja aikuisten oppimisessa on ongelmallista

Aikuiskasvatuksessa ja aikuisten oppimisessa on ongelmallista

- muutosvastarinta, joka saatetaan kokea pahana
- pelko työmäärän lisääntymisestä prosesseissa, jotka muuten edistäisivät oppimista
- ahdas oppimiskuva vain työn tiedon ja taidon tavoittelusta, vaikka kyse voisi olla laajemmasta arvokkaasta kokonaisuudesta, elämäntaidosta, hakeutumisesta itseä kiinnostaville alueille

3.3 Mitä opin aikuisten oppimisesta; mitä muuta opin

Muutoslaboratorio on lupaavantuntuinen väline organisaation takkujen kampaamiseen. Haluan perehtyä siihen syvemmin ja vertailla muihin tietoihini ja kokemuksiini yhteisöjen ja yritysten toimintamallien muutosprosessien aikaansaamisesta ja johtamisesta. Engeströmin toteamus vahvojen teoreettisten apuvälineiden tarpeesta kiinnostaa – mitä ne ovat ja ovatko ne käyttökelpoisia kenttäolosuhteissa akateemisen maailman ulkopuolella.

4 KANSANLIIKKEESTÄ KOULUTUKSEKSI

4.1 Ohjelman keskeinen sanoma

Toistasataa vuotta sitten aikuiskoulutus alkoi yleissivistävistä aiheista. Vähän koulutusta saaneen kansanosan integrointi vaati vapaata valistustyötä. Toisaalta kansalaissodan sanottiin osoittaneen epäonnistumista. Sivistystyö jatkui ja johti talvisodan aikana tammikuun kihlaukseen eli työntekijät ja työnantajat yhteiseen sopimukseen. Nykyvauraus luotiin 1950- ja 1960-luvuilla vain 7-8% työntekijöistä ollessa millään tavoin ammatillisesti koulutettua. Painopiste siirtyi yleissivistyksestä ja hengenlahjojen harjoittamisesta työelämän suuntaan. 1968 syntyi ensimmäinen TUPO ja sen mukana sosiaaliset ja koulutukselliset sopimusosiot, jotka synnyttivät lisää koulutustarvetta ja opetussuunnitelmia. Valtavirta kääntyi oppijalähtöisestä ”alhaalta ylös” mallista valmiin tiedon jakamiseen ylhäältä alas. Ammattikoulutus oli syrjäyttävänä työssäoppimisen arvon. 1965 Unesco-piireissä lanseerattiin elinikäisen oppimisen konsepti. Pian OECD ja talouskoneisto oivalsi käyttää koulutuksen ohjausvaikutusta. Suomessa on nyt tuhatkunta vapaan sivistystyön ja ammatillisen koulutuksen instituutiota.

4.2 Mikä aikuiskasvatuksessa ja aikuisten oppimisessa on ongelmallista

Minusta tämä ohjelma ei tuonut juurikaan esiin nykyajan ongelmia, mitä nyt tuo työssäoppimisen hetkellinen arvonalennus sitten vaikuttikaan – arvo ja kunnia on nyt palautettu.

4.3 Mitä opin aikuisten oppimisesta; mitä muuta opin

On hyvä välillä muistella, miten nuori kielemme on ja sitä myöten sitten myös sen pohjalle rakentuva kulttuurimme. Toisaalta on ihmeellistä, että pieni kansa saa näinkin paljon aikaan – kuitenkin melko lyhyessä ajassa.